

Ž 116,15

Milé sestry, milí bratři, milí přátelé, jsme ve velikonočním období, kdy církev oslavuje Kristův vydaný život a jeho zmrtvýchvstání, které může být základem naděje pro každého člověka. Pro první křesťany bylo důležité, že Ježíšova smrt a vzkříšení se staly podle Písem, tedy jako naplnění toho, k čemu Písma, kterým říkáme Starý zákon, směřovala. V Lukášově evangeliu jsme četli, že Ježíš začal od Mojžíše a všech proroků a vykládal učedníkům to, co se na něho vztahovalo ve všech částech Písma (L 24,27).

Zároveň, když čteme Starý zákon, tak můžeme vnímat, že toto pojetí není vůbec samozřejmé. Starozákonní texty lze vykládat různým způsobem, ale vidět v nich předpovědi smrti a vzkříšení mesiáše? Prvoplánové čtení těchto textů to většinou neumožňuje. Ovšem v mnoha starozákonních textech můžeme vidět zachycenou zkušenost záchrany ze smrtelného nebezpečí. Přejít od smrtelného ohrožení k novému rozměru života. A tento základní pohyb, tato zkušenost záchrany, je jádrem velikonočních událostí spojených s Ježíšem. Přejít ze smrti do života naplno prožil Ježíš.

Zkušenost záchrany ze smrti je zachycená také v našem dnešním žalmu 116. Tento žalm je součástí skupiny žalmů 113–118, která se nazývá *Halel*, tedy „chvalozpěv“. Je to chvalozpěv na Boží jméno, které se do češtiny překládá slovem „Hospodin“. Hospodin je ten, kdo dokáže člověka zachránit i ze smrti. Ze smrtelného nebezpečí nebo i ze smrti, která člověka zcela pohltí. Žalmista to postupně vyjadřuje na několika místech: „*Ovinuly mě provazy smrti, přepadly mě úzkosti podsvětí; nacházím jen soužení a strasti.*“ To je verš třetí. Dále verš osmý, kde je doslova o Hospodinu řečeno: „*Vytrhl jsi mou duši ze smrti...*“ A nakonec verš patnáctý: „*Vzácná je v očích Hospodinových smrt jeho věrných.*“

To je zajímavý postup. Nejdřív žalmista mluví o smrtelném ohrožení, potom o vytržení ze smrti a nakonec o vzácnosti, kterou má pro Hospodina smrt jeho věrných. To znamená, že to není jen o zkušenosti záchrany ze smrtelného nebezpečí. Například o uzdravení z nějaké smrtelné nemoci. Žalmista mluví o vytržení ze smrti, která se pro něj stala realitou. On se už octnul ve smrti, a přesto smí dále chodit před Hospodinem v zemi živých (v. 9).

A potom žalmista řekne, že pro Hospodina je smrt jeho věrných vzácná nebo drahocenná (v. 15). To je velmi zvláštní vyjádření. Jak může být smrt takovýchto lidí pro Hospodina vzácná, vysoce ceněná nebo drahocenná? Znamená to, že Bůh nebere smrt svých věrných na lehkou váhu – oni jsou pro něj velmi cenní. Hluboce mu záleží na životech těchto lidí, a proto je má ve vážnosti i v jejich smrti.

Jeden z vykladačů říká, že žalmista na sobě poznal a sděluje, jak neochotně Hospodin snáší ztrátu svých lidských partnerů, kteří jsou s ním ve smluvním vztahu. Tomu můžeme dobře rozumět, ale to ještě nevysvětluje vzácnost jejich smrti. Jejich smrt je vzácná, protože něco dobrého přinesla. Jejich smrtí je něčeho dobrého dosaženo. A to je velmi nesamozřejmé.

Ovšem právě to se stalo Ježíšovou smrtí. V listu Židům o Ježíšovi čteme, že byl pro „*utrpení smrti korunován ctí a slávou; neboť měl z milosti Boží zakusit smrt za všechny.*“ (Žd 2,9). Už prorok Izajáš píše o Hospodinově služebníkovi: „*...vydal sám sebe na smrt a byl počten mezi nevěrníky. On nesl hřích mnohých, Bůh jej postihl místo nevěrných.*“ (Iz 53,12). To je smrt vzácná v Hospodinových očích. Smrt, kterou podstupuje Hospodinův věrný služebník, a která má zástupný charakter.

Ježíš je Božím Synem, a proto jeho smrtí byla lidská smrt konfrontována s Božím životem a byla jím překonána. Proto je smrt tohoto Hospodinova věrného tak vzácná. Ježíš vtáhnul lidskou smrt do prostoru Božího života a tam jí byla odňata její rozhodující moc. Byla rozvázána její pouta, jak to říká žalmista hned v dalším verši: „*Hospodine, já jsem tvůj služebník... syn tvé služebnice. Ty jsi mi rozvázal pouta.*“ (v. 16). Co byla ta jeho pouta, je patrné z verše třetího, kde žalmista říká: „*Ovinuly mě provazy smrti, přepadly mě úzkosti podsvětí...*“

Některé pasáže tohoto žalmu se modlil prorok Jonáš, když byl hozen do moře a tam ho pohltila velká ryba. Jonáš se podobně jako žalmista ocitnul v prostoru smrti. Byl spoután smrtí. Sloveso „spoutat“ je v tomto tvaru jen 3x v celém Starém zákoně. Kromě žalmu 116 (v. 3) a žalmu 18 (v. 5) je ještě v Jonášově žalmu: „*Zachvátily mě vody, propastná tůň mě obklíčila, chaluhy mi ovinuly hlavu.*“ (Jon 2,6).

Je tomu tak proto, že Jonáš v rybě cituje z našeho dnešního 116 žalmu. Cituje také jeho závěrečná slova: „*Svoje sliby Hospodinu splním...*“ (v. 14 a 18) a „*Tobě obětuji oběť díků...*“ (v. 17). Tedy Jonáš cituje ze začátku a z konce tohoto žalmu. Možná, že se ho modlil celý, že ho znal z paměti. A žalmistova zkušenost smrtelného ohrožení a záchranu od Hospodina mu dávala naději. Když se sám ocitl ve smrtelném ohrožení, tak volal k Hospodinu stejnými slovy jako žalmista a to mu dalo naději, která byla naplněna. Jonáš byl třetího dne zachráněn ze smrti.

Také Ježíš mluví o znamení proroka Jonáše. Lidé od něj žádají znamení jeho božské moci a Ježíš jim říká: „*Pokolení zlé a zpronevěřilé si hledá znamení; ale znamení mu nebude dáno, leč znamení proroka Jonáše. Jako byl Jonáš v břiše mořské obludy tři dny a tři noci, tak bude Syn člověka tři dny a tři noci v srdci země.*“ (Mt 12,38–40).

To znamená, že také Ježíš prožil tuto žalmistovu a Jonášovu zkušenost záchranu ze smrti. Prožil ji v plnosti, naprosto jedinečně, ale přesto v určité návaznosti na to, o čem vypovídají starozákonní texty. Smrt člověka spoutává, ale Hospodin její pouta rozvazuje. Smrt pro člověka nemusí být posledním údělem. Dokonce může být pro Hospodina něčím vzácným, pokud jsme mu věrní. A právě to je jedna z věcí, kterou chce žalmista nabídnout čtenářům svého žalmu. Patřit mezi Hospodinovy věrné. To neznamená vyhnout se smrti, ale znamená to zůstat pro Hospodina vzácným v životě i ve smrti. Amen.